

ELEKTRONIKUS INFORMÁCIÓSZOLGÁLTATÁS
NEMZETI PROGRAM

SZAKKÖNYVTÁRI
SEREGSZEMLE 2020

Dr. Lencsés Ákos

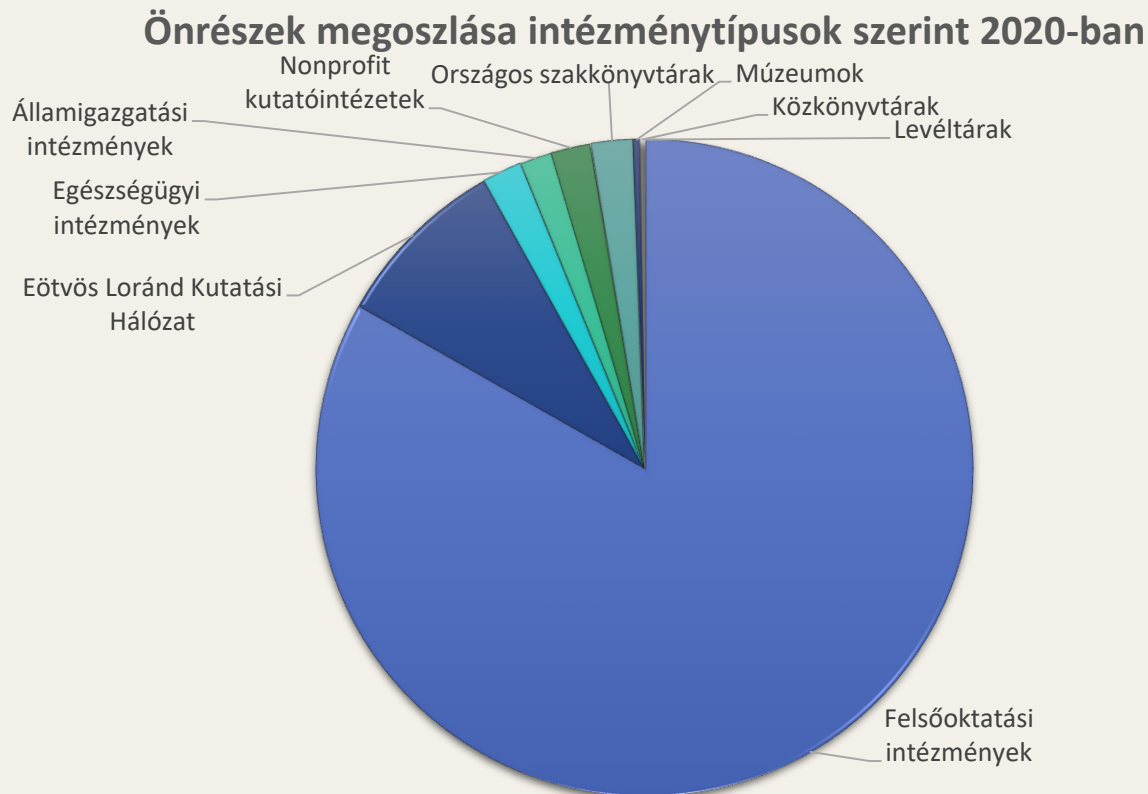
Az EISZ szolgáltatásainak alakulása 2020-ban

Az EISZ szolgáltatásainak alakulása 2020-ban

1. Helyzetkép
2. Open access szerződések
3. Elsevier
4. Taylor & Francis
5. Springer e-könyvek
6. Magyar kiadói adatbázisok
7. Arcanum Digitális Tudománytár
8. Határon túli magyar intézmények
9. EISZ rendezvények

EISZ helyzetkép 2020-ban

34 közbeszerzés keretében mintegy 70 adatbázis hozzáférését biztosítjuk 5,5 milliárd forint értékben 250 intézmény számára.

Az EISZ open access szerződései 2019-ben és 2020-ban

2019	2020
Akadémiai Kiadó	Akadémiai Kiadó
American Chemical Society	American Chemical Society
	Cambridge University Press
De Gruyter	De Gruyter
Elsevier (2. félév)	Elsevier
	IEEE
	IOP
	LWW
Royal Society of Chemistry	Royal Society of Chemistry
Springer	Springer + Nature
Taylor & Francis	
Wiley	Wiley

15 magyar intézmény 2018-ban **egyénileg 1 255 714 eurót költött** open access kiadásokra. Az egyetemek egy részének nincs rálátása, hogy intézményi szinten mennyit költenek a publikálásra. Az országos EISZ-es szerződések könnyebben nyomon követhetővé és tervezhetővé teszik a hazai open access kiadásokat.

Open access publikációk 2019-ben az EISZ-es szerződéseknek köszönhetően

Kiadó	Intézmények száma	Publikációk maximális száma a szerződés szerint	Megjelent publikációk száma
Akadémiai Kiadó	91	korlátlan	557
American Chemical Society	7	61	44
De Gruyter	12	22	13
Elsevier	45	500	500 (becsült érték)
Royal Society of Chemistry	4	korlátlan	21
SpringerNature	53	520	538
Taylor & Francis	19	160	148
Wiley	13	550 000 EUR értékben	202

2019-ben becsléseink szerint **2023 magyar levelező szerzős cikk jelent meg** open access módon az EISZ-es szerződéseknek köszönhetően. Ez hozzávetőlegesen 4 millió euró közlési díj (APC) megspórolását tette lehetővé a magyar kutatói közösség számára.

Az EISZ open access szerződéseinek általános jellemzői

A szerződés az adott konzorciumban részt vevő intézményekhez affiliált levelező szerzők elfogadott cikkeire vonatkozik.

A szerződés keretében megjelenő cikkekkel kapcsolatban sem az intézménynek, sem a szerzőnek nincsenek további anyagi kötelezettségei.

A jogosultság ellenőrzését az intézményi adminisztrátor végzi. Ez egy új feladat a könyvtárosok számára.

Az egyes kiadók különböző munkafolyamatokat alkalmaznak az open access publikálással kapcsolatban. Az eltérő gyakorlatokat az EISZ honlapján naprakészen összegezzük. Az oldalon ellenőrizhetők a címlisták, a jogosult publikációs típusok, a licenc lehetőségek; elérhetők a szerzői útmutatók.

<http://eisz.mtak.hu/index.php/hu/open-access/359-open-access-megallapodasok.html>

Elsevier

A magyar tárgyalóbizottság 2019 nyarán bejelentette, hogy megállapodott az Elsevier kiadóval. A megállapodás értelmében 2019 második félévétől a kiadó megnyitotta a hozzáférést az előfizető intézmények számára.

Az országos összefogásnak köszönhetően, a féléves hozzáférés nélküli időszakot követően a kiadó több kiemelt szempontot is elfogadott a magyar fél részéről:

- az új szerződés nem tartalmaz áremelkedést a 2018-hoz képest;
- az új szerződés biztosítja a magyar levelező szerzők cikkeinek open access megjelenését minden további költség nélkül – ez éves szinten 1000 tanulmány nyílt hozzáférését teszi lehetővé.

http://eisz.mtak.hu/images/szerzodesek/sciencedirect_2019-2021.pdf

<http://eisz.mtak.hu/index.php/hu/open-access/359-open-access-megallapodasok.html#elsevier>

Taylor & Francis

A Taylor & Francis a megrendelő nyilatkozatok feldolgozás után új árajánlatot nyújtott be az EISZ számára.

Az EISZ éves munkatervéhez nem igazodó új ajánlat korábban megszerzett jogok visszavonásáról, illetve külön költségen történő megváltásáról szól.

Az EISZ Titkárság a rendkívüli helyzet miatt konzultációt folytatott a konzorciumi tagintézmények képviselőivel.

Az intézményi képviselők egyetértettek abban, hogy elutasítják a szerződési feltételek egyoldalú, az éves munkatervtől eltérő módosítását. Az intézmények készek „bojkottálni” a kiadó tartalmait, amennyiben nem biztosítja az EISZ intézményi köre számára a korábban megállapodott feltételeket.

<http://eisz.mtak.hu/index.php/hu/363-a-magyar-konzorcium-nem-hosszabbitja-meg-a-szerzodest-a-taylor-francis-kiadoval.html>

Springer e-könyv keretszerződés

2020 elején az EISZ megkötötte a Springer Nature kiadó e-könyveire vonatkozó kétéves szerződést.

A tervezett modell kétéves keretszerződést jelent, azonban a folyóiratcsomagokhoz képest lényegesen eltérő feltételekkel:

- a Springer e-könyv-csomagjai minden esetben örökáras beszerzésként az intézmény tulajdonába kerülnek;
- az intézmények az év során bármikor dönthetnek egy-egy csomag beszerzése mellett;
- a szerződésben rögzítve van, hogy egy év során minimálisan mekkora összeget fordít az EISZ a beszerzésre;
- amennyiben a beszerzések értéke eléri a szerződésben meghatározott maximum összeget, új közbeszerzési eljárást kell indítani.

Bízunk benne, hogy a fenti szerződés mintájára más kiadókkal is lehetségessé válik alternatív e-könyv-beszerzési módokra lefolytatni a közbeszerzési eljárást.

http://eisz.mtak.hu/images/szerzodesek/Springer_e-book_2020-2021.pdf

Magyar szolgáltatók az EISZ-ben

Szolgáltató	Adatbázis	2016	2017	2018	2019	2020
Akadémiai Kiadó	MeRSZ	7	22	40	47+26	53+40
	AK folyóiratok	65	75	78	91	89
	Orvosi folyóiratcsomag	-	24	34	-	-
	AK szótárak	48	101	148	75+26	71+40
Arcanum	Arcanum Digitális Tudománytár	152	173	176	207	-
Szaktárs felület (Arcanum)	Attraktor	-	-	-	-	14+40
	Balassi	-	-	-	-	25+40
	Gondolat	-	-	-	-	28+40
	Kortárs	-	-	-	-	12+40
	Kronosz	-	-	-	14+26	17+40
	L'Harmattan Digitális Adatbázis	-	-	47	50+26	57+40
	Mentor	-	-	-	-	8+40
	Napvilág	-	-	-	-	17+40
	Osiris	-	-	-	51+26	58+40
	Szaktudás	-	-	-	10+26	11+40
Kossuth Kiadó	Kossuth	-	-	-	-	28+40
Tinta Kiadó	SzóTudásTár	-	-	13	20+26	23+40
Typotex Kiadó	Interkönyv	-	-	28	40+26	42+40

Elérhető magyar e-könyvek száma 2020 januárjában

Adatbázis	E-könyvek száma	Adatbázis	E-könyvek száma
Osiris	1755	Szaktudás	323
L'Harmattan Digitális Adatbázis	1527	Attraktor	243
Balassi	886	Kossuth	227
Gondolat	756	Kortárs	174
Typotex Interkönyv	647	Kronosz	144
Mentor	633	AK szótárak	34
MeRSZ	502	SzóTudásTár	11
Napvilág	371	Mindösszesen	8233

Arcanum Digitális Tudománytár

Az EISZ álláspontja szerint az ADT közkincsjellegű szolgáltatás.

Előfizetés éve	EISZ konzorcium nettó előfizetési díja
2016	65 000 000 Ft
2017–2018	88 000 000 Ft
	88 000 000 Ft
2019	127 000 000 Ft

Az EISZ 2020-tól nem tudja biztosítani az ADT hozzáférését az intézmények számára.

2016 és 2019 között az adatbázis 100% központi támogatást élvezett, így az EISZ tagintézményei további költségek nélkül vehették igénybe az adatbázist. 2019-ben **251 tagintézményből 93 kizárólag 100%-ban támogatott szolgáltatásokat vett igénybe.**

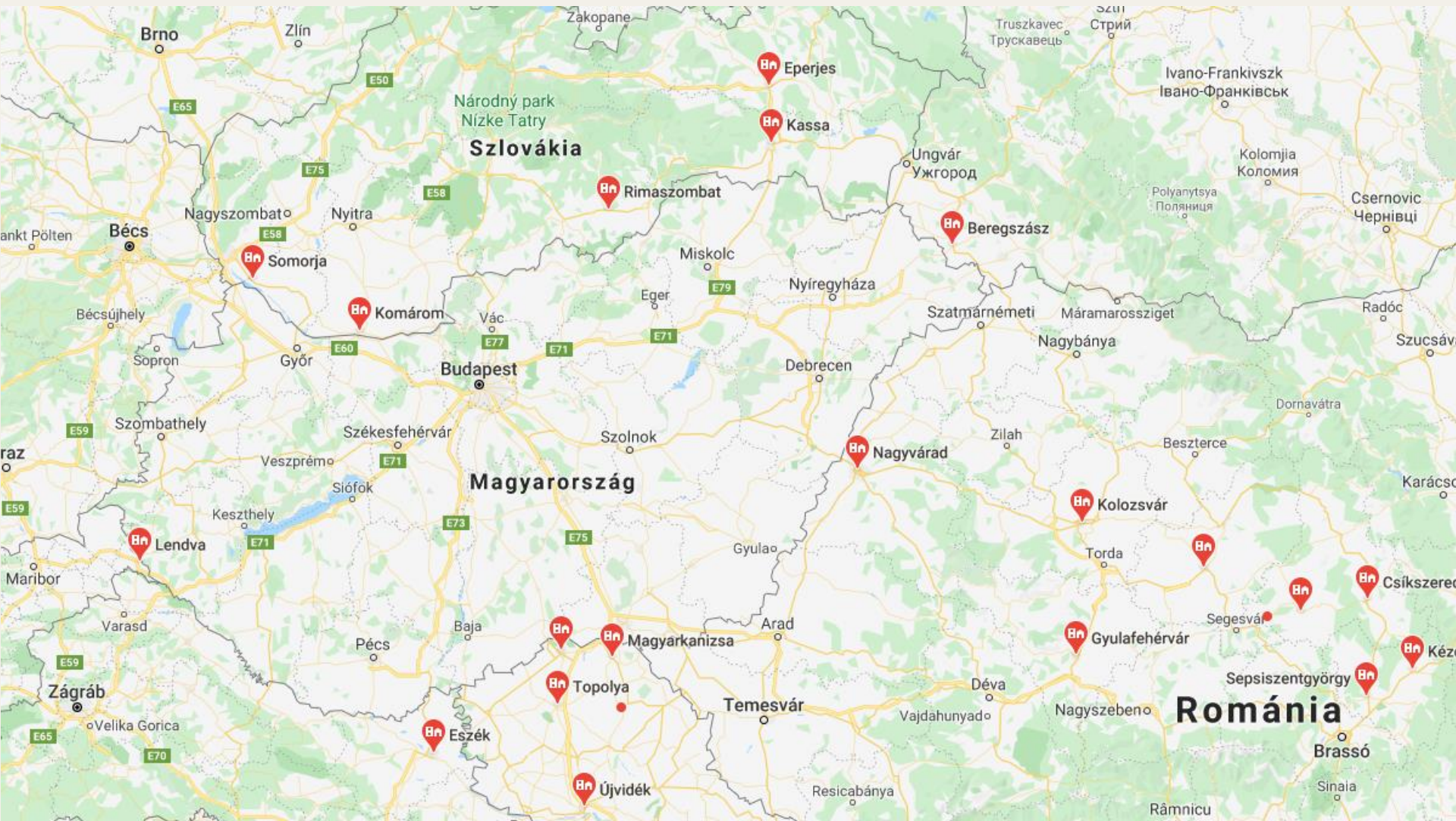
A kialakult helyzet közös szakmai állásfoglalást és együttműködést kíván, hogy a hazai szakmai közösség érdekei érvényesüljenek – az Elsevier és a Taylor & Francis esetéhez hasonlóan.

Határon túli magyar intézmények az EISZ-ben

A Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal (NKFIH) céltámogatás keretében biztosítja a határon túli magyar intézmények hozzáférését az online szakirodalomhoz. A támogatás fedezi a kedvezményezett intézmények minden előfizetési költségét az EISZ-en keresztül.

2019-ban 26, 2020-ban 40 intézmény számára biztosítjuk a lehetőséget. Így potenciálisan a környező országokban élő 2 millió fős magyarság számára válik elérhetővé 8000 magyar e-könyv. Az intézményeknél helyszíni képzéssel igyekszünk elősegíteni a források használatát.

Az intézmények között települési könyvtárak, múzeumok, egyetemek, kutatóintézetek is megtalálhatók – összesen 6 ország 24 településén.

EISZ rendezvények az Akadémiai Könyvtárban 2019-ben

2019.02.14–15.	EISZ szakmai napok (COMPASS, open access munkafolyamatok)
2019.03.08.	De Gruyter, Brill, Bloomsbury információs nap
2019.03.21.	Gale információs nap
2019.03.28.	JSTOR információs nap
2019.05.07.	EBSCO információs nap
2019.06.12–14.	Szakmai nap a határon túli magyar intézmények számára
2019.09.16.	Regional Consortium Meeting
2019.09.17.	Focus on Open Science
2019.11.08.	Elsevier információs nap
2019.12.12–13.	EISZ szakmai napok (COMPASS+, országos plágiumszűrő)

Kihelyezett ELSZ rendezvények 2019-ben

2019.01.29.	USC Soá Vizuális Történelmi Archívum információs nap (Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár)
2019.02.01.	USC Soá Vizuális Történelmi Archívum információs nap (Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár)
2019.02.06.	USC Soá Vizuális Történelmi Archívum információs nap (Terror Háza)
2019.03.04.	Adatbázis-használati tréning (Fórum Kisebbségkutató Intézet)
2019.03.11.	Adatbázis-használati tréning (Selye János Egyetem)
2019.03.19.	USC Soá Vizuális Történelmi Archívum információs nap (HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum)
2019.03.27.	Adatbázis-használati tréning (Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem)
2019.03.28.	Adatbázis-használati tréning (Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet)
2019.04.17.	Adatbázis-használati tréning (Marosvásárhelyi Művészeti Egyetem)
2019.04.17.	CABI információs nap (Szent István Egyetem)
2019.04.30.	Akadémiai Kiadó szerzői workshop (Semmelweis Egyetem)
2019.05.13.	De Gruyter információs nap (Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem)
2019.05.14.	Adatbázis-használati tréning (Juhász Erzsébet Könyvtár)
2019.05.21.	Springer Nature szerzői workshop (Pannon Egyetem)
2019.05.21.	Springer Nature szerzői workshop (Pécsi Tudományegyetem)
2019.05.22.	Springer Nature szerzői workshop (ELI-HU)
2019.05.22.	Springer Nature szerzői workshop (Szegedi Tudományegyetem)
2019.05.23.	Springer Nature szerzői workshop (Semmelweis Egyetem)
2019.05.24.	Springer Nature szerzői workshop (MTA Természettudományi Kutatóközpont)
2019.05.27.	Adatbázis-használati tréning (Holokauszt Emlékközpont)
2019.09.18.	Taylor and Francis információs nap (Budapesti Corvinus Egyetem)
2019.10.08.	Wiley szerzői workshop (Természettudományi Kutatóközpont)
2019.10.08.	Wiley szerzői workshop (Semmelweis Egyetem)
2019.10.09.	Wiley szerzői workshop (Debreceni Egyetem)
2019.10.10.	De Gruyter szerzői workshop (Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem)
2019.10.10.	De Gruyter szerzői workshop (Semmelweis Egyetem)
2019.10.10.	De Gruyter szerzői workshop (Eötvös Loránd Tudományegyetem)
2019.11.12.	USC Soá Vizuális Történelmi Archívum információs nap (HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum)
2019.11.19.	Adatbázis-használati tréning (Szabadkai Városi Könyvtár)
2019.11.19.	Adatbázis-használati tréning (Európa Kollégium Egyetemista Központ)
2019.11.25.	Adatbázis-használati tréning (Iparművészeti Múzeum)

EISZ rendezvények 2020-ban

2020-ban nem szervezzük meg Budapesten a Focus on Open Science konferenciát.

A továbbiakban csak korlátozott mértékben szervezünk információs napokat. Előnyben részesítjük az online képzéseket.

A könyvtárosokat elérő információs napok helyett szeretnénk a kutatókat, egyetemi hallgatókat célzó rendezvényekre összpontosítani. Előnyben részesítjük a „how to publish” típusú szemináriumokat.

A kiadói információs napok helyett a MOKSZ-szal és a Semmelweis Egyetem Központi Könyvtárral együttműködve szeretnénk lehetőséget biztosítani a nemzetközi és hazai kiadóknak a bemutatkozásra a *Tudomány határok nélkül* című kétnapos rendezvény keretében.

<http://eisz.mtak.hu/index.php/hu/tudomany-hatarok-nelkul.html>

SZAKKÖNYVTÁRI
SEREGSZEMLE 2020

<http://eisz.mtak.hu>
eisz@konyvtar.mta.hu